

POSUDEK OPONENTA PÍSEMNÉ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

Název práce: Sociopati nespí: Kapitalismus spánku v americké kinematografii
Autor/ka práce: Michal Schmidt
Studijní program: KSD
Typ studijního programu: bakalářský

Vymezení cíle a jeho naplnění:

C

Aktuálnost tématu (a relevance zvolené metodologie v případě diplomové práce):

A-B

Odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi:

C

Logická stavba a členění práce:

C

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu:

B

Práce s informačními zdroji:

B

Jazyková, stylistická a terminologická úroveň:

C

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

Michal Schmidt si zvolil poměrně zajímavé a v dnešní době aktuální téma. Poruchy spánku jsou, jak v práci zmiňuje, relativně moderní problém, spojený s proměnou životního stylu lidstva. Práci uvedl provokativním neotřelým titulem, který mě osobně zaujal a motivoval k četbě.

V úvodu se dotýká podob spánku v moderní společnosti a zkratkovitě reflektuje její poruchy v průběhu historie. Konstatuje například, že přirozené cykly spánku se pro velkou část populace proměnily s průmyslovou revolucí. Poté uvádí výběr analyzovaných filmových děl (Taxikář, Klub rváčů a Insomnie), kde vysvětluje logiku a také motivy spánku v jednotlivých dílech a jejich rámcové téma, „boj jednotlivce se společností“. To potom vztahuje právě ke spánku. Zaujalo mě toto prohlášení: „*Tohle je téma, které bude zastřešovat analýzu všech tří děl – jak moderní společnost nedovoluje hlavním hrdinům kvalitní odpočinek a jaké to pro ně má následky.*“ V závěru úvodu uvádí také zdroje, se kterými pracuje, ty jsou přehledné a logické.

V první kapitole „Proč nechodíme do hajan“ se věnuje různým typům insomnie. Vytýčuje rozdíly mezi těmito typy a specificky se vymezuje proti mýtu, že přechodná insomnie je poruchou spánku, deklaruje, že je přirozenou reakcí na změnu prostředí, významné nebo stresující události v životě atp. Tu posléze vztahuje především k filmu Insomnia, kde hlavní hrdina nespí především proto, že se přestěhoval na sever, kde tři měsíce nezapadá slunce.

Následně přechází rovnou k analýzám filmů. Analýzu filmu Taxi driver považuju za docela zdařilou a zajímavou, ocenil jsem kontext v podkapitole „Morální otázka ve společnosti“, kde Schmidt uvádí reference, kterými se tvůrci inspirovali a následně to vztahuje k válečnému traumatu amerických veteránů, načež podrobně popisuje scénu v taxíku, která vykresluje morální dilema budoucího vraha. Obecně se analýza především vztahuje k moraliť a traumatu, Schmidt popisuje hlavní postavu a její neschopnost se spojit se společností, což pak označuje za sociopatii. Završuje to pro mě zajímavou úvahou, že nespavost je pro hlavního hrdinu dobrovolným pokáním, způsobem, jak se vyrovnat s traumatem.

Následující dvě analýzy mi připadaly více roztříštěné, což může být způsobeno mnoha důvody, od povahy samotných filmů až po zkracující se čas k odevzdané práci. K tomu tihne i závěr, který je velice stručný a postrádá úvahu. Časovým tlakem si vysvětluji také nonšalantní popřání „dobré noci“ na úplném konci.

Při četbě jsem si kladl řadu otázek především k metodologii a koncepci přemýšlení. Určitě Michal provedl dobrý výběr jednotlivých filmových děl, všechno jsou to dnes už klasické filmy od uznávaných tvůrců s komplexním přístupem k tématu nespavosti a všechny také posouvají svůj žánr, ať už formálně či příběhově. Některé aspekty rozborů mi připadají nesmírně zajímavé.

Autor na začátku práce definuje typy spánkových poruch a na ně navazuje následující rozbor. Zaujalo mě, že vedle spánkových poruch operuje i s termíny jako PTSD a sociopatie, to první pak dokládá kontextem, (PTSD z války Vietnamu, či z viny manipulace s důkazy a nechtěné zabití kolegy), to druhé pojmenovává spíše intuitivně (hrdina vezme přítelkyni na pornografický snímek = sociopat). V práci mi chybí teoretický most mezi těmito pojmy, tématy a rozbor. Z první kapitoly o poruchách spánku se hned vrhá na praktickou část, rozborů filmů, aniž by uvedl kontext zmíněných pojmů, popřípadě naznačil, jak se o tématech chystá přemýšlet.

Schmidt se v práci zaměřuje především na motivace postav, respektive jejich důvody insomnie. Tady naráží na to, že ty důvody jsou vlastně různé, dokonce i typy insomnie jsou v něčem různé (v Nolanově Insomnii se jedná o přechodnou insomnii způsobenou absencí tmy, v Taxikáři se jedná o nespavost způsobenou PTSD z vietnamské války a u Klubu rváčů o insomnii, vyvolanou stresem, konzumerismem a absencí pocitu mužství). Při čtení jsem trochu postrádal z titulu slíbené vztažení ke kapitalismu. Skutečnost je taková, že téma kapitalismu (tak jak ze Schmidtova textu vyplývá) je přítomné výhradně v Klubu rváčů, ale ani tady jej Schmidt nijak zvlášť nereflektuje ve vztahu ke spánku. Schmidt dokonce kapitalismus v textu s výjimkou první věty vůbec nezmiňuje, takže název práce vnímám spíše jako atrakci, popřípadě jako nějaký klíč k interpretování textu, se kterým si čtenář musí poradit sám. K tomu se vztahuje i to, že, ačkoliv autor zdatně pojmenovává typy insomnie a popisuje jejich projevy v díle, narativní a částečně i formální (dost dobře), tak mi trochu chybí nějaká celistvější úvaha vztažená i k ostatním pojmům, které se v titulu a abstraktu objevují, výše zmíněný kapitalismus a sociopatie.

Pocitu čtenářského uspokojení z mé strany příliš nepomohlo ani to, že to Michal nedal k důslednější korektuře. Ačkoliv v textu nevidím vysloveně gramatické chyby, často se setkávám s větami, které mají zvláštní slovosled, nebo jim uniká význam (který si opět čtenář může jen domyslet). Působí na mě dojmem, že ty věty byly například v procesu několikrát přepsány, ale už nebyla ohlédána jejich kompaktnost.

Oproti tomu ale chválím lehkost, s jakou Michal Schmidt k textu přistoupil a pozornost, kterou věnoval motivům spánku. K textu jsem kritický také proto, že se mi líbí jeho potenciál a výchozí teze, které by si ale z mého pohledu zasloužily větší péči.

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jak se podle tebe vztahuje motiv kapitalismu k ostatním dvěma filmům? Myslíš, že podobně sociopatické figury (motiv PTSD a policejní korupce) by nemohly vzniknout v nekapitalistických systémech? Jakým způsobem kapitalismus ke spánku vztahuješ?

Doporučení práce k obhajobě: doporučuji
Navrhovaná klasifikace: C
Datum vypracování posudku: 11.9. 2023

.....Lukáš Valíšek .. ..

Jméno oponenta práce

.....

(datum a podpis)